

วสท.จัดเสวนา “เจาะลึกประเทศไทย กับ ภัยพิบัติ”

นักวิชาการเตือนคนไทยรับมือปี 59

ประเทศไทยพบบกภัยพิบัติรุนแรงหลายครั้ง ส่งผลกระทบต่อสังคม ธุรกิจอุตสาหกรรม เศรษฐกิจ การท่องเที่ยว คุณภาพชีวิตและภาพลักษณ์ของประเทศเป็นมูลค่ามหาศาล วิศวกรรมสถานแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ (วสท.) ซึ่งเป็นองค์กรเสาหลักด้านวิศวกรรมของประเทศไทย ได้เปิดเวทีเสวนาเรื่อง “ประเทศไทย กับ ภัยพิบัติ ปี 2559...คนไทยเตรียมพร้อมหรือยัง?” โดย 6 ผู้เชี่ยวชาญจากองค์กรชั้นนำของประเทศไทยเพื่อวิเคราะห์แนวโน้มสถานการณ์ภัยพิบัติที่เกิดขึ้นและแนวทางแก้ปัญหา”น้ำ”แล้ง-ท่วม รวมถึงเตรียมรับมือแผ่นดินไหว โดยมี ศ.ดร.สุชัชวีร์ สุวรรณสวัสดิ์ นายก วิศวกรรมสถานแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ (วสท.) เป็นประธานเปิดงานในครั้งนี้ ณ คอนเวนชันฮอลล์ โรงแรมเซนทารา แกรนด์ แอท เซ็นทรัลเวิลด์

ศ.ดร.สุชัชวีร์ สุวรรณสวัสดิ์ (Prof. Dr. Suchatvee Suwansawat) นายก วิศวกรรมสถานแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ (วสท.) และประธานในพิธีเปิดเสวนากล่าวว่า “ในวาระครบรอบ 72 ปีของวสท. ได้จัดงานนิทรรศการและเสวนา “เจาะลึกประเทศไทย กับภัยพิบัติ ปี 2559...คนไทยเตรียมพร้อมหรือยัง?” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความตระหนักแก่ประชาชนในการลดความเสี่ยงและความรุนแรงจากภัยพิบัติในปี 2559 และส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการเตรียมพร้อมรับมือ และจัดการภัยพิบัติอย่างเป็นรูปธรรม รวมทั้งเปิดคลินิกช่างเพื่อประชาชน ฟรี โดยมีวิศวกรอาสาจากทุกสาขามาให้บริการคำปรึกษาแนะนำเกี่ยวกับงานวิศวกรรม และการซ่อมแซมบ้าน ภัยพิบัติในประเทศไทยมีทั้งภัยพิบัติจากธรรมชาติและภัยพิบัติจากการกระทำของมนุษย์ ด้วยสภาพอากาศที่เปลี่ยนแปลง ปัญหาความเสื่อมโทรมของระบบนิเวศ ความผิดเพี้ยนของฤดูกาล การเดินทางไปมาหาสู่กันได้รวดเร็ว และอีกหลายสาเหตุมากมาย แนวโน้มภัยพิบัติจะเกิดขึ้นและทวีความรุนแรงขึ้นเรื่อยๆ ซึ่งเป็นสัญญาณบอกว่าคุณสมบัติที่เราควรที่จะต้องแก้ไขปัญหอย่างยั่งยืนและปรับตัวรับมือกับสถานการณ์เหล่านั้นอย่างเหมาะสมและทันเหตุการณ์ โดยเฉพาะภัยจากแผ่นดินไหว, ภัยแล้ง และอุทกภัย ในปีหน้า 2559 วสท.เตรียมติดตั้งเครื่องวัดแรงสั่นสะเทือนของแผ่นดินไหว (Seismometer) บนตึกสูงตั้งแต่ 20 ชั้นขึ้นไป โดยจะนำร่องติดตั้ง 6 เครื่อง โดยติดตั้งเครื่องแรกที่อาคาร วสท. และมหาวิทยาลัยอีก 5 แห่ง ที่กรุงเทพฯ พร้อมสร้างเครือข่ายขอความช่วยเหลือสนับสนุนจากภาครัฐ และเอกชนในการติดตั้งอุปกรณ์ดังกล่าวในอาคารของตนเอง และจะร่วมบริหารจัดการข้อมูลกับกรมโยธาธิการและผังเมือง กรุงเทพมหานคร นอกจากนี้ วสท.ได้ลงนามให้ความร่วมมือทางวิชาการกับการประปานครหลวง เกี่ยวกับวิธีการจัดการส่งน้ำดิบจากลำแมมายังโรงกรองสามเสน และการสำรวจเพื่อจัดเก็บน้ำประปาในหอสูงที่กระจายอยู่ทั่วไปในกรุงเทพฯ ฯ เพื่อให้เป็นปริมาณสำรอง และปรับบังคับความดันน้ำในชั่วโมงการ

ใช้น้ำสูงเพื่อลดค่าพลังงานในการผลิตน้ำประปา”

รศ.ดร.เสรี สุภราทิตย์ (Assoc.Prof.Dr. Seree Supharatid) ผู้อำนวยการศูนย์การเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศและภัยพิบัติ มหาวิทยาลัยรังสิต กล่าวว่า “ในปีหน้า 2559 สถานการณ์ภัยแล้งเป็นสิ่งที่น่ากังวลมากที่สุด จากอิทธิพลของปรากฏการณ์เอลนีโญ (El Nino) ในปีนี้ ทำให้ปริมาณน้ำต้นทุนในอ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่ เช่น ลุ่มน้ำเจ้าพระยา ลดน้อยลงกว่าปีที่แล้วถึง 40% ซึ่งอาจจะส่งผลกระทบต่อการใช้น้ำภาคส่วนต่างๆ โดยเฉพาะภาคเกษตรกรรม อย่างไรก็ตามนอกจากปัญหาภัยแล้งในช่วงต้นปี 59 แล้ว ในช่วงหลังกลางปี ตั้งแต่เดือนสิงหาคมเป็นต้นไป จนถึงปี 60 ประเทศไทยอาจเผชิญกับอุทกภัยครั้งใหญ่อีกครั้งหนึ่ง เพราะโลกจะเข้าสู่ปรากฏการณ์ลานีญา (La Nina) ซึ่งเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นตรงข้ามกับเอลนีโญ (El Nino) โดยผลกระทบที่มีต่อประเทศไทย คือ จะมีฝนในปริมาณที่สูงกว่าปกติซึ่งก็จะส่งผลกระทบต่อภาวะน้ำท่วมในหลายพื้นที่ได้ ขึ้นอยู่กับว่าประเทศไทยจะเกิดลานีญารุนแรงมากแค่ไหน แต่ในขณะนี้ก็ยังไม่สามารถคาดการณ์ถึงระดับความรุนแรงที่จะเกิดขึ้นได้ คาดว่าประมาณช่วงกลางปี 59 เป็นต้นไป ก็จะสามารถรู้ได้ว่าประเทศไทยจะเจอกับภัยน้ำท่วมหรือไม่ และมีความรุนแรงมากแค่ไหน ขอเตือนให้ประชาชนชาวไทยติดตามสถานการณ์อย่างต่อเนื่องเพื่อเตรียมรับมือได้อย่างทันท่วงที สำหรับมาตรการรับมือกับน้ำท่วมควรหาพื้นที่พักน้ำหรือที่เรียกว่าแก้มลิง สร้างอ่างเก็บน้ำทั้งขนาดเล็ก และขนาดกลางให้ได้มากที่สุด เพื่อกักเก็บน้ำในฤดูฝน และเป็นแหล่งสำรองน้ำไว้ใช้ในฤดูแล้ง ส่วนพื้นที่เขตเมืองใหญ่ซึ่งเต็มไปด้วยสิ่งปลูกสร้างและการขยายตัวของเมืองโดยขาดการวางแผนพื้นที่รับน้ำ มักจะประสบปัญหาน้ำท่วมและระบายน้ำไม่ทัน ควรรื้อฟื้นระบบคลองและกำหนดพื้นที่เก็บน้ำให้มีสัดส่วนเหมาะสมกับการขยายตัวของเมือง กล่าวคือควรสงวนพื้นที่ชุ่มน้ำไว้ให้เพียงพอนั่นเอง

...จากรายงานไอพีซีซียืนยันระดับน้ำทะเลสูงขึ้น 3 มม.ต่อปี หากบวกกับปัญหาแผ่นดินไหว 1-2 เซนติเมตรต่อปี อนาคต 50 ปีข้างหน้า ถ้าไม่มีการเสริมคันริมทะเลฝั่งตะวันออกจะกระทบจากน้ำท่วม เป็นการท่วมถาวร วันนี้อย่างไรก็ได้คุยกันเรื่องการวางระบบ ถ้าไม่ทำอะไรเลยเกิดปัญหาแน่นอน อนาคตหนีไม่พ้นท่วมแล้งๆ เราต้องวางแผนป้องกันและเตรียมพร้อม เพราะภัยแล้งในอนาคตจะเป็นเรื่องหนักหนาที่สุดของประเทศไทย รองลงมาเป็นน้ำท่วม การวางผังเมืองต้องตัดสินใจยอมให้น้ำเข้าได้แค่ไหน โดยมีแผนรองรับ”

รศ.ดร.สุจริต คุณธนกุลวงศ์ (Sucharit Koontanakulvong) หัวหน้าภาควิชาวิศวกรรมแหล่งน้ำ คณะวิศวกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กล่าวเพิ่มเติมว่า ปัญหาภัยแล้งในประเทศไทยเกิดจากฝนที่ตกน้อยกว่าค่าเฉลี่ย 5 - 10% เป็นระยะเวลากว่า 3 ปี ขณะที่ความต้องการใช้น้ำทั้งในภาคเกษตรกรรมและภาคครัวเรือนมีเพิ่มมากขึ้นต่อเนื่อง ทำให้ประเทศไม่มีน้ำเพียงพอต่อภาคเกษตรกรรม และอาจจะมีปัญหาลุกลามไปถึงการอุปโภคบริโภค จากนั้นไปสภาพดินฟ้าอากาศ ของประเทศไทยจะ เปลี่ยนแปลงแปรปรวนไปหมด สาเหตุจากหลายปัจจัย ทั้งภาวะโลกร้อนและเอลนีโญ (El Nino) ที่อาจจะทวีความรุนแรงเพิ่มขึ้นกว่าปี 2558 ปรากฏการณ์เอลนีโญเกิดจากอุณหภูมิในมหาสมุทรแปซิฟิกตะวันออกเพิ่มสูงขึ้นกว่าปกติ ส่งผลให้ฝนในประเทศไทยตกช้า ตกน้อย และหยุดเร็วจากปกติ และในปีหน้าฤดูร้อนในมหาสมุทรแปซิฟิกมีอุณหภูมิสูงขึ้นจากปกติในรอบ 50 ปี พื้นที่ที่น่าห่วง คือภาคเหนือ กลาง

อีสาน และตะวันตก ดังนั้นคนไทยต้องพยายามใช้น้ำอย่างประหยัดไปจนถึงเดือนพฤษภาคมปีหน้า 2559 มาตรการระยะสั้นคงจะต้องช่วยกันรณรงค์เรื่องของการประหยัดน้ำในเขตพื้นที่เมือง สำหรับภาคเกษตรต้องเรียนรู้และปรับตัวเพื่อรับมือกับสภาวะภัยแล้งได้อย่างยั่งยืน เนื่องจากต้องประสบปัญหาภัยแล้งเป็นประจำทุกปี เช่น จัดหาแหล่งน้ำต้นทุนในชุมชนของตัวเอง อาทิ ขุดสระน้ำในไร่นาหรือขุดบ่อบาดาลเพื่อเตรียมไว้ใช้สำหรับการผลิต ทางที่ดีควรรวมตัวกันเป็นกลุ่มเพื่อลดค่าใช้จ่าย และปรับเปลี่ยนจากการปลูกข้าวเต็มพื้นที่ มาเป็นการปลูกพืชที่ใช้น้ำน้อยแต่มีมูลค่าทางตลาดสูงเสริมเข้าไป เช่น เมล่อน มัน ถั่ว ข้าวโพด เป็นต้น ซึ่งขณะนี้ก็มีเกษตรกรในหลายพื้นที่หันมาปลูกกันอย่างแพร่หลายมากขึ้น และหลังจากเดือนมกราคมปี 59 รัฐบาลอาจมีความจำเป็นต้องลดแรงดันน้ำ เพื่อลดน้ำรั่วและการใช้น้ำในตอนกลางคืน รวมถึงต้องมีการวางแผนการใช้น้ำให้เหมาะสมกับน้ำสำรองที่มีอยู่ สำหรับมาตรการในระยะยาวนั้น รัฐบาลควรมีมาตรการที่จะส่งเสริมให้เกษตรกรสามารถปรับตัวได้ เช่น ผลักดันให้เกิดโครงสร้างการเพาะปลูกที่เหมาะสมในแต่ละพื้นที่ สนับสนุนให้เกษตรกรเรียนรู้ถึงวิธีการเพาะปลูกพืชชนิดต่างๆ ที่เหมาะสมกับสภาพภูมิอากาศในแต่ละช่วงจังหวัด หรือการปลูกพืชแบบยืดหยุ่น ตามหนองบึงพยายามเก็บน้ำในฤดูฝนและใช้ประโยชน์จากน้ำในฤดูฝนให้ได้มากที่สุด ที่เหลือก็คงเป็นเรื่องของรัฐบาลว่าจะมีการบริหารจัดการเชิงโครงสร้าง จัดการปรับแผนการใช้ที่ดินที่เหมาะสม และแผนแม่บทในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำอย่างเป็นระบบ ยืดหยุ่น และยั่งยืนอย่างไร”

รศ.ดร.สุทธิศักดิ์ ศรลัมพ์ (Assoc. Prof. Dr. Suttisak Soralump) อупนายก และประธานคณะอนุกรรมการ สาขาวิศวกรรมปฐพี วิศวกรรมสถานแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ (วสท.) กล่าวว่า “สถานการณ์ภัยแล้งในประเทศไทยขณะนี้อยู่ในขั้นน่าเป็นห่วง อาจส่งผลกระทบต่อโครงสร้างสาธารณูปโภค ทำให้ถนนหลายสายเกิดการทรุดตัวเพิ่มมากขึ้น ทั้งจากภาวะน้ำแล้งและการสูบน้ำ ทำให้สูญเสียสภาพการออกแบบเดิมของถนน ซึ่งส่วนใหญ่มักเกิดขึ้นกับถนนที่ก่อสร้างบนชั้นดินอ่อน ทั้งนี้หากยังมีภัยแล้งและมีการสูบน้ำอย่างต่อเนื่อง การวิตติอาจลุกลามและรุนแรงมากขึ้นก็เป็นได้ ในปี 59 ปัญหานี้จะยังคงมีต่อไป การแก้ปัญหาต้องอาศัยการตัดสินใจจากฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งหมด โดย วสท.ยินดีเป็นเจ้าภาพกลาง และสนับสนุนทางวิชาการอย่างเป็นทางการเป็นกลาง ตั้งคณะทำงานร่วมเพื่อแก้ไขปัญหาทั้งในระยะสั้นและระยะยาว โดยเป็นความร่วมมือกับกรมชลประทาน และมีหลายหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ถนนริมคลอง เช่น กรมทางหลวงชนบท หน่วยงานปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นต้น”

ศ.ดร.เป็นหนึ่ง วานิชชัย (Prof. Dr. Pennung Warnitchai) นักวิชาการจากสถาบันเทคโนโลยีแห่งเอเชีย (AIT) และประธานคณะอนุกรรมการด้านผลกระทบจากแผ่นดินไหวและแรงลมของ วิศวกรรมสถานแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ (วสท.) กล่าวว่า “พื้นที่ที่มีความเสี่ยงต่อภัยแผ่นดินไหวสูงสุดในประเทศไทยคือจังหวัดในภาคเหนือและภาคตะวันตก เพราะเป็นพื้นที่ที่อาจเกิดแผ่นดินไหวในขนาดเดียวกับที่เพิ่งเกิดกับจังหวัดเชียงรายเมื่อปีพ.ศ.2557 ซึ่งมีขนาด 6.3 ริคเตอร์ อีกทั้งยังมีรอยเลื่อนมีพลังหลายรอยที่อาจก่อให้เกิดแผ่นดินไหวใหญ่ขนาด 7.0 ริคเตอร์ได้อีกด้วย แต่อาคารบ้านเรือนในพื้นที่เหล่านี้มักจะมีได้ถูกออกแบบก่อสร้างให้ทนต่อแผ่นดินไหวที่รุนแรงแบบนี้ อาคารจึงอาจเสียหายและผู้ที่อยู่อาศัยในอาคารอาจบาดเจ็บหรือเสียชีวิตได้ การลดภัยพิบัติจากแผ่นดินไหวจึง

จำเป็นต้องเน้นที่การทำให้อาคารในพื้นที่เสี่ยงภัยนี้มั่นคงแข็งแรง ต้องมีกฎหมายควบคุมการออกแบบก่อสร้างใหม่ กฎหมายส่งเสริมการเสริมกำลังอาคารเก่าที่อ่อนแอ ต้องมีมาตรฐานการออกแบบและเสริมกำลังเพื่อเป็นแนวทางแก่ วิศวกรและผู้เกี่ยวข้อง อีกทั้งยังต้องมีการฝึกฝนวิศวกรให้สามารถนำมาตรฐานเหล่านี้มาใช้ได้อย่างถูกต้อง กรุงเทพมหานครและปริมณฑลก็เป็นอีกพื้นที่หนึ่งที่มีความเสี่ยงต่อภัยจากแผ่นดินไหว แต่ความเสี่ยงในพื้นที่นี้แตกต่างจากบริเวณภาคเหนือ เป็นความเสี่ยงที่เกิดจากแผ่นดินไหวขนาดใหญ่ที่มีจุดศูนย์กลางอยู่ไกลจากกรุงเทพ แต่อาจส่งคลื่นสั่นสะเทือนมาเขย่ากรุงเทพได้ เพราะที่นี่มีแอ่งดินอ่อนขนาดยักษ์ที่สามารถขยายความรุนแรงของคลื่น สั่นสะเทือนได้ถึง3-4เท่าตัว คลื่นสั่นสะเทือนนี้จะเป็นคลื่นที่มีจังหวะการสั่นค่อนข้างช้าจึงมักจะเขย่าเฉพาะอาคารที่มี จังหวะการโยกตัวช้าๆนั่นคืออาคารสูงตั้งแต่15ชั้นขึ้นไป งานวิจัยล่าสุดได้ชี้ว่า แผ่นดินไหวในบางกรณีอาจทำให้ อาคารสูงเป็นจำนวนมากเสียหายรุนแรงจนเป็นอันตรายต่อผู้คนในอาคาร และอาคารที่อ่อนแอบางหลังอาจพังถล่มลง มา ดังนั้นมาตรการควบคุมการออกแบบอาคารใหม่ให้แข็งแรงและมาตรการการตรวจสอบหาอาคารเก่าที่อ่อนแอจึง เป็นเรื่องที่สำคัญอย่างยิ่ง”

คุณกอบชัย บุญอรณะ (Mr.Kobchai Boonyaorana) รองอธิบดี กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กล่าวว่า“การเตรียมพร้อมเป็นปัจจัยสำคัญยิ่ง การบริหารจัดการสาธารณภัยของประเทศไทยแบ่งได้ 3 ระดับ คือ 1.เชิงรับ มุ่ง บรรเทาความเดือดร้อนและบรรเทาทุกข์เบื้องต้นแก่ผู้ประสบภัย 2.เชิงรุก เน้นการป้องกัน การลดผลกระทบ การเตรียมความพร้อมควบคู่กับการจัดการภาวะฉุกเฉินและการฟื้นฟูบูรณะ และสุดท้าย 3.ยั่งยืน ประชาชนต้องมีความ ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน และประเทศไทยต้องเป็นเมืองที่ปลอดภัยน่าอยู่ ซึ่งการจัดการภัยพิบัตินั้นเราอาศัย ชุมชนเป็นฐาน ให้คนในชุมชนร่วมคิด วิเคราะห์ความเสี่ยงภัยในชุมชน ทำเป็นแผนที่เสี่ยงภัย ร่วมกันกำหนดขั้นตอนการดำเนินงานตั้งแต่ การเฝ้าระวัง การแบ่งมอบหมายหน้าที่ กำหนดเส้นทางและพื้นที่อพยพในกรณีจำเป็น ร่วมกันดูแล เฝ้าระวัง ป้องกัน หลีกเสี่ยง และลดความรุนแรงของภัย ควรมีการฝึกซ้อมแผนป้องกันและบรรเทา สาธารณภัย ทำให้ประชาชนเกิดความเข้าใจภารกิจหน้าที่มากขึ้น และเป็นการเตรียมความพร้อมป้องกัน แก่ไข ภัย และบรรเทาภัย ทั้งในเรื่องกำลังคน ยานพาหนะ เครื่องมืออุปกรณ์ รวมทั้งการสำรวจพื้นที่เสี่ยงภัย และประสานงาน กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อหาแนวทางการบริหารจัดการร่วมกัน”

ทั้งนี้ กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย (ปภ.) มุ่งขับเคลื่อนการยกระดับคุณภาพชีวิตประชาชนชาวไทยให้ได้รับ การดูแลด้านความปลอดภัยจากภัยพิบัติ ภายใต้วาระสำคัญของรัฐบาล “ประเทศไทยปลอดภัย (Safety Thailand)” เพื่อสร้างประเทศไทยให้เป็นเมืองปลอดภัย น่าอยู่ ภูมิคุ้มกัน พื้นกลับจากภัยพิบัติอย่างรวดเร็วและยั่งยืน ซึ่งเป็น แนวทางสำคัญในการพัฒนาตามวิสัยทัศน์ประเทศไทย ค.ศ.2015 – 2020 “ประเทศมั่นคง ประชาชนมั่งคั่ง ประชาคมยั่งยืน “